

Den överlevande
Fritänkaren

Nr. 277 Augusti 2019

Tjugosjunde årgångens nummer 7

Innehåll:

Svenskt kulturförtryck – resignation som överlevnad	2
Olyckstillbud med överraskande resultat – en studie i meninggeom	4
Ahasverus annaler, del 188: <i>Den gamle pianisten</i>	7
Förädling	9
Rätten till stolthet – Jan Khouback in memoriam	9
Nyinspelningen av ”Doktor Zjivago” (2002) och andra filmer	11
Några milstenar, augusti 2019	19
Påskutflykten, del 4 – avslutning med gatlopp	19

Fritänkaren, som utkommit med 275 nummer sedan 1992 i både pappersform och på nätet, har aldrig sökt eller undfått något statligt eller kommunalt stöd eller bidrag för sin utgivning, ägnar sig mest åt litteratur, musik, film, politik, filosofi, religion och resor men även åt annat. Den är inte på något sätt anknuten eller ansluten till någon ideologi eller åskådning av vad slag det vara månde, utan tar tvärtom avstånd från varje institution som kräver okritisk underkastelse, och är helt oberoende humanistisk.

Den har aldrig haft någon sponsor. Samtliga tidigare nummer finns tillgängliga på Wordpress:
<https://clanciai.wordpress.com/fritankaren/>

Beteckningen *Fritänkare* är ursprungligen tysk och står för person som i religiösa och ideologiska frågor inte erkänner någon auktoritet och därför är kritisk och avståndstagande mot alla religiösa och ideologiska institutioner och framför allt deras eventuella dogmatik.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Donationer mottages med tacksamhet.

Bankkonto: 6682-338 254 102 (Handelsbanken, ”Fritänkaren”, C. Lanciai)

eller Göteborgs Skrivarsällskaps plusgirokonto, pg 35 86 46 – 8

Glöm inte att ange avsändare!!

Alternativt IBAN-nummer:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 4.8.2019

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns alltid tillgängligt på nätet jämte andra skrifter:

www.fritenkaren.se

e-post-adress : clanciai@yahoo.co.uk

Fritänkarens enda ambition är att göra varje nummer läsvärt från början till slut.

Svenskt kulturförtryck – resignation som överlevnad

Det är svårt att skriva om detta, men dokumentation är en plikt i synnerhet för en författare, som alltid måste hålla sig à jour med sanningen, som i längden aldrig kan hållas tillbaka eller tystas ner. Många har liknande erfarenheter i synnerhet inom skapande yrken, och många förfaller till bitterhet, vilket dock är en fallgropsfälla som är både onödig och undviklig.

Redan när jag som barn bestämde mig för att bli författare blev jag varnad för yrkets riskabla osäkerhet genom främst mördande konkurrens, vilket bara befäste mig i min föresats. När jag tog upp musiken dessutom hade jag ingen aning om att den skulle bli mitt huvudsakliga levebröd och räddning ur alla svåra situationer.

Många läkare är även praktiserande och skickliga amatörmusiker, och utan musiken som tillgång skulle många av dem aldrig ha kunnat stå ut i längden med sitt yrke. Musiken är inte bara inspirerande utan kanske framför allt den mest välgörande av terapier, då den i sitt grundväsen är helt andlig och alltid har en befriande och välgörande verkan på själen.

Mina refuseringar som författare började 1969 samtidigt som jag på allvar började komponera. Även musiken erbjöd motgångar och besvikelser, i synnerhet som jag inte kunde finna någon kompositörutbildning, då den jag kontaktade inom ett etablerat konservatorium menade att jag knappast kunde vänta mig mer än att bli ett socialfall. Därmed var jag hänvisad till konsekvent självutbildning.

När jag 1977 fick tjänsten som organist i Göteborgs katolska kyrka efter att ha assisterat min föregångare Eric Wreding i fyra år innebar det en enorm personlig expansion som musiker. Min månadslön var till en början 600 kronor i månaden, den höjdes till 800 (alltid före skatt) 1978, men till den sommaren avskedades jag på grått papper då jag inte kunnat ge avkall på mina krav på latinets oundgänglighet i katolsk kyrkomusik, som i princip varit begravet levande i den kyrkan sedan det Andra Vatikankonciliet.

1981 fick jag tjänsten som organist i Göteborgs synagoga, som hade anrika musikaliska traditioner sedan Smetanas dagar, då deras första organist Josef Wolf Czapek var landsman och god vän med Smetana och samtidigt organist i katolska kyrkan, vilket innebar ett nytt lyft för musikalisk expansion. Jag älskade den judiska liturgiska musiken, och jag hade den stora glädjen att få samarbeta med kantor Laszlo Pasztor, som omhuldade chassidistiska traditioner med främst musik av Joshua Weiser, under två år, innan han tyvärr sökte sig utomlands och fick tjänst i Berlin. Han var besviken på Göteborgs judiska församling för att dess medlemmar mest bara var affärsmän och helt saknade sinne för vikten av omhuldandet av musikaliska traditioner. När han lämnade mig ensam som förvaltare av dessa traditioner fick jag erfara samma sak. Min lön där var till en början 2000 i kvartalet, med nöd lyckades jag under åren få den höjd till 1500 i månaden (alltid före skatt) medan den under gällande normer borde ha varit minst 2000, medan helt andra omständigheter ledde till att jag måste begära avsked efter nästan 5 år.

Vad som hände var att jag blev skönstaxerad för att jag tjänat för litet, då taxeringsmyndigheterna tydligen menade att fattigdom var omöjligt i Sverige och därför måste vara fiffel, vilket det inte var i mitt fall. Skönstaxeringen förde till högsta instans och innebar min ekonomiska ruin 1984, varför jag för första gången tvingades till Socialen. Bekymren ledde till magsår, och när synagogan vägrade ytterligare höja min lön blev avskedet ofrånkomligt. Detta var 1986.

Under tiden fortgick refuseringarna. Förlagen svarade alltid enahanda formellt och upprepade vanligen sina automatiska formuleringar, medan jag dock alltid fick manusen tillbaka. Sedan 2000-talet har jag inte längre fått dem tillbaka, svar uteblir, och man får aldrig veta vad som händer med alla dessa manus som bara försvinner, troligen i dokumentstrimlaren.

Någon gång har jag fått höra att min finlandssvenska är för svår, jag skriver för koncentrerat och för ordrikt, jag är inte politiskt korrekt och håller mig till otidsenliga ideal och standarder, som om jag levde på 1800-talet och höll mig till Dostojevskij, Tolstoj och Victor Hugo som föredömen, jag

passade inte in i ramen för svensk litterär praxis, som om en romantisk diktare och idealist var något som inte fick förekomma, medan man aldrig kommit med någon kritik. Min huvudsakliga inriktning har alltid varit på berättelser och dramatik utan flum.

Ett försök att bryta mig ut ur denna onda cirkel var att på rekommendation av en god vän söka mig till Göteborgs Universitet och där föreslå ett omfattande litteraturhistoriskt projekt. Jag bemöttes med entusiasm och utlovades muntligen publicering med tiden, men när projektet i princip var fullbordat efter fyra år 1988 togs alla givna ord tillbaka. Som skäl angavs att det inte var möjligt.

”Sverige är landet där allting är omöjligt.” – Strindberg.

Det kan man inte godkänna eller acceptera. Projektet fick sälla sig till alla mina andra refuserade skrifter i byråådan.

<http://www.fritenkaren.se/essayer-titelsida.html>

När det stod mer eller mindre klart från början att jag aldrig skulle tillerkännas någon utkomst för min litterära produktion hur fortlöpande den än alltid var, och allra minst genom något etablerat förlag, var det bara för mig att resignera, och med denna resignation som filosofi har den ändå alltid kunnat fortsätta obehindrat. Dock måste jag lära mig att leva utan pengar. Det var lätt, för jag hade alltid små utgifter, jag föll aldrig för rökning eller dryckenskap eller andra stimulantia, och även mina kulinariska anspråk var alltid små – under hela 70-talet levde jag mest på bröd. Detta måste dock ha väckt myndigheternas misstänksamhet, då jag ständigt blivit påhoppad med omotiverade ekonomiska krav. Det värsta inträffade när jag beslöt att bryta den onda cirkeln av ständiga refuseringar och själv bekosta en utgivning av mina engelska dikter på ett engelskt förlag. Jag hade fått förslag från brittiskt håll under sex år, men nu ansåg jag att jag hade råd efter att ha samlat på 20 års besparingar i fonder.

Dikterna är mycket varierande, de flesta är rena kärleksdikter, men det förekommer även mycket filosofi, musikhistoria och geografiska dikter med karakterisering av olika länder och mentaliteter. Men kärleken är det alltid dominerande temat, och sålunda skildras i musiken också de flesta kompositörernas olika kärleksförhållanden.

För detta företag blev jag emellertid grymt bestraffad av taxeringsmyndigheten, som bara såg de förtjänster jag gjort på att sälja fonderna för att bekosta bokutgivningen utan att beakta utgifterna, vilket resulterade i katastrofala restskatter på drygt 60,000 kronor medan jag levde på landets lägsta möjliga pension på ungefär 100,000 i året. Dessutom måste Pensionsmyndigheten följa skatteverkets siffror och skar ner min pension med en fjärdedel med att beröva mig bostadsbidraget, vilket lämnade mig 1800 i månaden att leva på efter hyra och skatt.

Säkert finns det oräkneliga andra i Sverige som råkat ut för mer eller mindre samma sak, det är ett utslag av socialism eller kulturmarxism, men det viktiga här är att detta faktiskt händer en individ och en vanlig men ensam människa, som är helt utlämnad åt myndigheternas blinda godtycke. Det kan hända vem som helst. Detta är dessutom en skapande konstnär, en produktiv författare och diktare och en kompositör av uteslutande tonal och melodiös musik i Schuberts, Schumanns, Chopins och Brahms efterföljd, en kulturarbetare som mest bara arbetat ideellt hela sitt liv och som därför får fan för det.

Svar till ett amerikanskt förlag som erbjuder marknadsföring av min bok mot en viss betalning:

“Tack för ert erbjudande och för uppskattningen av värdet av mitt arbete.

Tyvärr kan jag inte acceptera det, då min ekonomi är i oordning och jag inte kan satsa någonting mera ekonomiskt på bokutgivning. Publiceringen av *October Harvest* kostade mig det mesta av mitt fondsparande sedan 20 år och försatte mig i flerårig djupgående konflikt med det svenska skatteverket och pensionsmyndigheten, då de krävde skatt för avvecklingen av mina fonder, vilket även fick pensionsmyndigheten att reducera min pension – problemen är ännu inte lösta. Min enda möjlighet till vidare publicering är därför gratispublicering på webben, exempelvis WordPress, där de flesta av mina arbeten redan finns tillgängliga.

Med vänliga hälsningar, etc.”

https://issuu.com/lanciai/docs/lanciaienglishpoemsvolume_ii

Olyckstillbud med överraskande resultat

Vem som helst kan råka ut för det. Var tusende människa har det. Läkare vill ofta inte veta om de har det.

Min summering av olyckan:

"Det var söndag kväll den 23 juni c:a 21.45, jag hade nått min egen gata på vägen hem, när jag ser två elsparkcyklar komma emot mig, som jag beredde mig på att väja för. Sedan vet jag ingenting mer.

När jag vaknade upp låg jag på marken i en blodpöl med folk och ambulans omkring mig men var tillräckligt sinneshörande att insistera på att få låsa min cykel innan jag blev bortförd. Cykeln stod oskadd och låst kvar dagen därpå.

På sjukhuset syddes jag i pannan med åtta stygn och röntgades i huvudet, där en läkare konstaterade lindriga skallskador och en hjärntumör.

Jag hade precis börjat planera för ett besök i Finland när olyckshändelsen inträffade med hjärnskakning och oöverskådliga konsekvenser. Beskedet om hjärntumören hade inte kunnat vara mera nedslående, då tre av mina bästa vänner gått bort i hjärntumörer vid bara 65 år: Lisbeth Elliott, sångaren Pär Jönsson och skådespelaren Harry Goldstein.

Vid närmare undersökning visade den sig dock vara av den allra vanligaste och ofarligaste sorten: den är helt godartad och utan cancerrisk och drabbar var tusende människa. I Sverige genomförs tusentals operationer varje år, de flesta vandrar genom livet fullständigt omedvetna och oberörda av den, då den nästan aldrig upptäcks, utom som i mitt fall genom hjärnröntgen i undersökningen av mig under 12 timmar på akuten. Jag försökte få veta mera hos polisen om hur olyckan skett, men de visste heller ingenting, då ingen anmälan gjorts och ambulansen tillkallats utan polis. Det kan även ha varit en ren svimning medan jag cyklade hemåt genom plötsligt fallande blodtryck påverkat av att jag var stressad och försenad. Det blir ett styggt ärr i vänstra tinningen efter de åtta stygnen. Det märkliga är att denna hjärntumör, som heter meningeom, drabbar mest damer och vanligen under graviditet. Den är vanligare ju äldre man är.

Det blir operation tidigast efter nästa undersökning i september, men jag har full frihet att tacka nej till operationen. Somliga menar att det är onödigt att låta andra gräva i huvudet om jag aldrig haft känningar av den, medan om dess avlägsnande kunde leda till bättre balans och arbetskapacitet, t.ex. koncentration, kunde det vara nog så intressant.

Annars är allt bra, jag fungerar felfritt som vanligt och cyklar numera alltid med hjälm."

Så här skriver en gammal läkarvän:

"Den heter meningeom (fjärde bokstaven ett "i" och den sjunde ett "e" eller ibland et "i"). Den är godartad, det vill säga ger aldrig upphov till metastaser (dottertumörer). Att kalla den hjärntumör är i strikt mening fel, eftersom den inte utgår från någon hjärncell, utan från meningerna, som är de hinnor som omger hjärnan. Dock påverkar den hjärnan helt enkelt genom sin volym, som konkurrerar om den begränsade platsen inom det hårda kraniet.

Den har ofta formen av ett ägg, i storlek från ett duvägg till ett hönsägg. Den kan sitta på lite olika platser men alltid vid en yta av hjärnan, där den kan påverka både blodkärl och nervceller genom sitt tryck på dem.

I utredningen vill man helst veta hur fort den växer, vilket innebär åtminstone jämförelse av två storleksbedömningar vid olika tillfällen, gjorda helst på samma sätt bägge gångerna med CT (datortomografi, ibland kallad DT) eller MR (magnetisk resonanstomografi). Man vill också veta om den ger symtom (till exempel svimningar eller epilepsi) och om den sitter till så att den lätt går att avlägsna utan att man påverkar hjärnan för mycket.

De flesta växer mycket långsamt, men det finns också, mindre ofta, sådana som växer snabbt.

Neurokirurgkliniken på Sahlgrenska i Göteborg har mycket bra rykte. De brukar ta ställning till om de vill operera genom diskussion mellan alla berörda specialister och dessutom ge patienten det avgörande beslutet, grundat på fullgod information."

Jag har svarat:

"De vill operera, och i princip har jag redan tackat ja – mina släktingar i Italien avråder också från uppskjutning. Den är stor, enligt läkaren, "som ett barns knytnäve", alltså ungefär som en tennisboll och ligger i bakhuvudet med risk för tryck mot lillhjärnan.

Olyckan är svårförklarlig och obegriplig, men en granne föreslog att jag kan ha cyklat mot en sten, ex. en lös kullersten, då sådana fanns i gatan, medan min sista reflektion före olyckan och sanslösheten var att jag betraktade molnen. Det är inte troligt att de två elsparkcyklarna skulle ha kört på mig avsiktligt eller att vi inte skulle ha kunnat undvika varandra. Dock kan möjligheten av en svimning inte uteslutas.

En annan läkare skriver: "Det patienter ofta upplever efter hjärnoperationer är dock en uttalad trötthet som kan ta flera månader innan den lättar, även efter att alla andra spår efter operationen har läkt." Det ser jag som en varning. Efter hjärnskakningen den 23.6 var jag oändligt trött och har aldrig sovit så mycket sedan barndomen, vilket varade i tre veckor – det är först nu jag upplever att min hjärna fungerar normalt igen, och jag vill naturligtvis helst inte uppleva något sådant igen. Min kvinnliga neurolog rekommenderade mig att hålla mig maximalt aktiv och gärna resa bort en månad – vi får se.

Min kusin i Nya Zeeland, röntgenläkare, skriver:

"Cykelhjälm är lag i NZ och du får höga böter om du cyklar utan.

Som du säger, meningeom är en (relativt) vanlig och godartad tumör som oftast är symtomfri och oftast upptäcks av en slump, i samband med CT av någon annan anledning. Det är egentligen fel att kalla den hjärntumör, eftersom den är intracraniell men extra axial (innanför skallbenet men utanför hjärnan). Den växer alltså inte i hjärnan utan i en hinna som täcker hjärnytan. Detta gör att den är relativt enkel att avlägsna, och man behöver inte rota i hjärnan alls utan hålls utanför. Detta gör också att risken med operation är mycket liten.

Undantag från det här är om tumören sitter på ett besvärligt ställe och därför är svår att avlägsna. I såna fall kan man nöja sig med att ta bort den del som man kommer åt, även det hjälper.

Fast i ditt fall låter det som en okomplicerad historia.

Som du säger kan man välja att vänta med operation, bara följa den med årliga kontroller.

Det är fråga om storlek, om den växer för stor trycker den på hjärnan och kan orsaka symptom. Vilka symptomen är beror på var den är belägen.

Vore jag i din situation skulle jag utan tvekan välja att bli opererad. Ju mindre tumören är desto enklare och mer riskfri är operationen. Att vänta på att börja få symptom, t.ex. epileptiska anfall, verkar väldigt onödigt."

Ur diskussionerna:

"Naturligtvis vill man gärna slippa operationen. Frågan är vad konsekvenserna kan bli om 'fripassageraren' blir lämnad i fred. Den viktigaste frågan är väl om den fortsätter att växa eller inte, och vad det kan resultera i om den får fortsätta växa. Jag har aldrig haft något symptom, om inte olyckshändelsen var det första, men även om det är troligt att jag faktiskt svimmade på cykeln (vilket förefaller otroligt), vilket då kunde antas som det första symptomet, så kan jag faktiskt ha krockat med de två sparkcyklarna (– i remissen till Vårdcentralen för borttagandet av styggen skrev faktiskt Sahlgrenska att jag kolliderat med en annan cyklist), och det kan också ha varit en gatsten. Det finns alltså tre möjligheter till olyckan, och egentligen är ingen mer trolig än de andra, men en fjärde tänkbar möjlighet är att jag råkade ut för en *black-out* strax före mötet med elsparkcyklarna, att jag därför inte kunde undvika dem och de inte kunde undvika mig, så att det ändå blev en kollision. Var det en kollision eller en gatsten var det inget symptom. Därför är förslaget att jag skulle avvakta tills något händer som bekräftar symptomet helt relevant.

Om den inte växer och det inte blir något nytt symptom är det allt skäl att avstå från operationen. Nu är ju 'fripassageraren' ganska storväxt, och en annan viktig fråga är om det skulle medföra fördelar om den avlägsnades. Skulle jag exempelvis kunna focusera bättre? Skulle det påverka något sinne till det bättre, om liket i lasten försvann? Så har vi också det oangenäma perspektivet av en tänkbar långvarig konvalescens med påtvingad inaktivitet med kanske månader förlamade av trötthet... Det är lika många som avråder som uppmuntrar mig att genomföra operationen. De som avråder är mest kvinnor, medan de som tillstyrker mest är läkare, naturligtvis..."

Frågor och svar:

– Är det lämpligt att nyttja alkohol som vanligt eller olämpligt?

Svar: Överdoserings kan leda till hjärnblödning. Då du aldrig missbrukat alkohol kan ditt vanliga inmundigande knappast skada, men restriktioner är alltid att rekommendera. Månaden före operationen bör du avstå från alkohol helt.

– Som pianist är jag beroende av autopilotmekanismen, då snabba passager måste löpa av sig själva. Jag har noterat en ständigt sämre fungerande autopilot sedan många år. Kan en operation avhjälpa problemet?

Svar: Det är inte säkert. Möjligheten finns, då autopilotmekanismen till stora delar beror av lillhjärnans funktionsduglighet, och det är ju den som kan påverkas negativt av ditt meningeom, men en positiv bättring kan inte garanteras, om den dock är trolig.

– Vad kan det bli för konsekvenser om jag avstår från operationen?

Svar: Meningeom kan växa hur långsamt som helst men även accelerera. Om den avstannar i växten blir det knappast några konsekvenser av att den får vara kvar. Om tillväxt konstateras kan det bli symptom med åren, som rubbad balans, epilepsi och nya oförklarliga svimningar samt nedsatt funktion i lillhjärnan. En neurolog skulle inte rekommendera operation om hon inte såg övervägande fördelar med den.

– Vad kan en operation innebära för fördelar?

Svar: I bästa fall kan du som musiker konstatera förbättrad precision och koncentrationsförmåga, men inga fördelar kan garanteras.

– Kan konvalescensen bli långvarig? Måste man ligga orörlig och inaktiv länge? Måste man vara trött i månader? Har patienter som opererats för detta blivit fullt återställda utan men?

Svar: Denna den vanligaste av alla hjärntumöroperationer utförs varje år i tusental i Sverige, och att operationen är så frekvent och nästan alltid utan komplikationer vitsordar dess säkerhet. Även om det blir komplikationer kan dessa aldrig bli allvarliga utan endast tillfälliga.

Hur lång konvalescensen blir beror helt på individen. Han kan snabbt återgå till normal verksamhet eller lida av trötthet i månader. Tyvärr är långvarig och bestående trötthet regeln, om dock det individuella kan ha betydelse.

– Hur kan en sådan tumör uppstå? Vad är anledningen?

Svar: Det finns ingen förklaring till hur några hjärntumörer kan uppstå. Man vet inte. Ibland har man misstänkt överansträngning av hjärnan. Beträffande meningeom kan långvarig ängslig oro, stress och bekymmer ha en viss betydelse. Om detta är vad du lidit av, kan det ha resulterat i att ditt meningeom blivit så stort, varför dess uteblivna symptom hittills är något anmärkningsvärt, men man vet i princip ingenting. Spekulationer är bara hypoteser. Dock kan meningeom vara medfött och finnas med i bilden vid hjärnhinnan från början för att sedan växa.

En läkare rekommenderar följande: "I princip har du ingenting att förlora på en operation, medan eventuella vinster kan infinna sig. Din enda betänklighet inför operationen tycks vara fruktan för lång konvalescens och påtvingad inaktivitet genom trötthet, men då du efter din svåra hjärnskakning fann dig helt återställd efter bara tre veckor anser jag att en prognos för återställning efter hjärnoperationen torde vara god. Naturligtvis kommer det mycket an på dig själv: du måste ta tag i återvändandet till verkligheten och arbeta för den. Jag vet att läkare med bestämdhet rekommenderar total abstinens från alkohol inför hjärnkirurgiska ingrepp, men jag vet att du alltid mått bra av ditt måttliga nyttjande och kan inte rekommendera abstinens därifrån. Tvärtom. Jag menar att allt som

man mår bra av är nyttigt, men, märk väl, inom måttlighetens gränser. Jag rekommenderar dig därför att fortsätta som vanligt fram till operationen.”

Mikael: ”Det är väl särskilt efter en operation som alkoholförbud är extra viktigt? - då hjärnan är ett extremt känsligt organ för alkohol. En läkare har en gång raljant sagt till mig, att kroppens största fettklump är hjärnan. Och alkohol löser fett, särskilt i högre koncentration.”

Jag: ”I bästa fall var det bra att jag råkade ut för olyckan med hjärnskakning, då meningeomet knappast annars hade uppdragats.”

Zdenko: ”Eftersom riskerna är relativt små, så finns det en positiv faktor som man kan räkna med. En lyckad operation leder till lättnad som i sin tur upplevs som en kick för fortsatt levnad...”

En annan pensionerad läkare: ”Jag ansluter mig till dem som bestyrker operation. Den största risken är att du inte kommer att märka någon skillnad före och efter. Visst innebär operationen risker, men det är lika riskabelt att avstå från operation. Du nämner att olyckan kunde ha tre orsaker: kollision med cyklisterna, en sten i vägen eller plötslig medvetlöshet. Jag vill mena att den troligaste orsaken var den sista som ett första symptom av ditt meningeom. Då detta är så stort är det fullt möjligt att du gått med det hela livet och att det därför kunnat bli så stort. Även om det växer långsamt är det inte troligt att något kan hindra dess fortsatta tillväxt utom operation. Detta uppstår och växer utan känd orsak helt oberoende av eventuell stress, bekymmer, oro, ångest eller något annat mentalt. Hur hjärntumörer kan uppstå är kanske läkarvetenskapens största mysterium. Ett meningeom är dock ingen hjärntumör, vilket det är viktigt att framhålla, utan ett biologiskt fenomen, som främst gravida kvinnor råkar ut för, som ett ogräs. I bästa fall, då ditt meningeom gränsar till lillhjärnan, kan du vid meningeomets avlägsnande återvinna en viss precision som pianist och kanske även en bättre koncentrationsförmåga, men räkna inte på det. Beträffande konvalescensens svårighet kunde du dock arbeta som vanligt redan dagen efter din hjärnskakning. Detta understryker den goda prognosen.”

Abasverus annaler, del 188: Den gamle pianisten

Hans problem var inte med nerverna, att han deklinerade med åren, att han blev allt osäkrare och ansåg sig nödsakad att söka psykiatrisk vård med psykofarmaka och elchocksbehandling eller att hans enda dotter dog vid bara 41 år av en överdos, att han kände sig desorienterad över sin sexuella läggning eller komplex över sin judiska behörighet, utan hans verkliga problem var att han aldrig fick bli den kompositör han verkligen kände att han var och ville bli, då han hela tiden måste prioritera försörjningen för familjens skull och därför, liksom Rachmaninov, hänvisades till att inte ägna sig åt andra professionella aktiviteter än som pianist. Att han blev världens främste hjälpte inte saken, hans personliga tragedi låg alltid där och pyrde, och han slapp den aldrig. Musiken och musicerandet utgjorde inte bara hans levebröd och huvudsakliga aktivitet utan var i själva verket hans livs enda tröst.

Ändå valde han att avbryta karriären när han stod på toppen och ägna sig mer eller mindre åt ett liv i resignation. Han skyllde på självkritik och otillräcklighet, men han fortsatte ändå att göra inspelningar med sin svärfar, världens främste dirigent; men det var under många år, i princip från 30-talet till 80-talet, hans nästan enda musikaliska framträdanden.

Naturligtvis var han förkrossad efter sin dotters död, i synnerhet som det aldrig kunde fastställas om det var självmord eller en överdos av misstag, och det var i samband med det som jag kom närmare i kontakt med honom i Schweiz. Jag blev i princip hans psykoterapeut, och då även jag var inne i det judiska kände han sig helt obesvärad i min närvaro och kunde fritt tala om vad som helst.

”Vad var egentligen felet?” frågade jag försiktigt. ”Ni hade världen serverad för er på ett silverfat, det var bara för er att ta för er, ni kunde acceptera vilka engagemang som helst över hela världen, och var ni än uppträdde var det oundvikligt att publiken skulle trollbindas av ert spel och höja er till skyarna, nästan som en gudom. Ni var ju också en av de mest grundliga pianisterna någonsin, då ni aldrig studerade någon kompositör utan att finkammande spela igenom hela hans produktion. Rubinstein var nästan en ytlig amatör i jämförelse. Ändå avstod ni från allt. Varför?”

”Jag tröttnade på ytligheten i det hela. Jag tröttnade på att vara estradör. Rubinstein stormtrivdes som estradör, han kände sig hemma på scenen och i strålkastarglansen och njöt av att få posera, men

jag kom att lida av ytligheten i det hela. Publiken kom till mina konserter inte för att lyssna på mitt spel utan för att få njuta av fenomenet av att få se mina händer löpa över tangenterna – min flyhänthet jämfördes ibland med cirkushästar. Chopin erfor något av samma sak när han som ung observerade, att publiken inte kom för att höra hans musik utan för att beundra hans krage. Och det var alltid något som störde i publiken. De hostade, de prasslade, de harklade sig, det ständiga tisslandet och tasslandet verkade mer och mer distraherande, och till slut fann jag det nästan omöjligt att kunna koncentrera mig på det enda väsentliga, som var musiken. Jag lärde mig mer och mer den oundvikliga nödvändigheten att musik för att komma till sin rätt bara skall höras och inte synas. Därför är kyrkorganister dolda uppe på orgelläktaren i skydd av upptornande orgelpipor, och därför dolde Wagner sina orkestermusiker nere i ett osynligt orkesterdike. Musik är till för att upplevas i andlig mening bara genom hörseln och inte exponeras till distraherande beskådande genom synlig offentlighet. Därför valde jag att övergå till att bara göra inspelningar med min svärfar, en lika obotlig idealist som jag, och bara genom studioinspelningar kan musiken nå absolut perfektion. Det är alltid något som distraherar i konserter, att spela fel är oundvikligt, det blir aldrig som man har tänkt sig, men i inspelningar kan man ständigt göra omtagningar och genom tålmodiga upprepningar slutligen nå ett så perfekt resultat som möjligt, även om den absoluta perfektionen inte ens där är möjlig.

Arturo Toscanini med sin svärson Vladimir Horowitz

Så hade vi också tidens problem. Den seriösa musiken slogs ut av populärmusiken. Genom grammofon och radio blev billig vulgär musik var mans egendom och spelades och nöttes överallt. På 1800-talet var det Verdis operamelodier som spelades överallt på positiv och sjöngs i gränderna av vilka tiggare som helst, men genom automatiseringen i grammofon och radio blev musiken kommersiell på allvar och slogs mynt av i vulgäraste tänkbara form genom jazz och schlagers. Den höga, idealiska musiken ersattes och överröstades av konsumtionsmusik, som dränkte renheten och förstörde finkänsligheten och körde över all möjlig nyansering, som diskvalificerades till förmån för volymen, motoriken och automatiken. All idealism försvann och omöjliggjordes, och vad är musik utan idealism? Bara meningslöst nonsens. Den dåliga billiga kommersiella musiken har tagit över, dränker och kränker den riktiga musiken till osynlig oigenkännlighet, som får ständigt allt svårare att göra sig hörd. Den levande musiken är överkörd av automatiseringen. Också det är en fullgod anledning till att söka sig bort från offentligheten och koncentrera sig på enbart den konstnärliga kvaliteten. Risker är att meningen med musiken skall gå förlorad.

När Händel framförde sina oratorier och orgelkonserter bekände han, att hans syfte med sin musik var att göra människorna bättre. Där har vi grundmeningen med musiken. Den skall vara konstruktiv och uppbygglig, den skall inspirera, förfina och förädla, men i den moderna musiken, vare sig det är jazz, schlagers eller modern atonal musik har all förfining och förädling gått förlorad. Den kan inte ens inspirera längre utan bara underhålla och med nöd uppehålla folks intresse med att försöka göra sig intressant och märkvärdig.

Så jag kan aldrig mera komma tillbaka som konsertpianist. Till nöds kanske jag kan ge några små framträdanden ibland med små stycken, typ bagateller av Schumann och Beethoven, men den stora musiken tänker jag aldrig mera representera offentligt utom genom precisa färdiga inspelningar där jag slipper synas själv och där bara själva musiken får höras.”

Förädling

Det finns inget ädelt blod,
ej något adligt ädelt släktskap,
ingenting förädlande i anors traditioner,
händelser och bragder som på något sätt
i det förflutna kunde lämna någon ädel prägel
som ett adelsmärke av bestående validitet
för något individuellt personligt outplånligt särdrag
genom släktled efter släktled, då ett adelsmärke
bara kan bestå i själen som ett andligt gods:
om man är ädel, är man född som sådan i sin ande
med en evighetens stämpel som man aldrig kan bli av med,
men som kräver att man vidmakthåller den och kultiverar den.
Naturligtvis är andligheten alltid något kontroversiellt
och diskutabelt, som kan ses och missförstås och tolkas
som förmäthenhet och hybris, arrogans och övermod
och ofta ses som något av en opraktisk irrationalitet,
men om det finns i själen är det inte mycket man kan göra
utom att ta vara på belastningen och vara trogen dess förpliktelser,
ett arv av evigheten att förvalta, utveckla och föra vidare,
och ofta är det kombinerat med en avancerad filosofisk läggning.
Filosofer har betraktats vanligen med skepsis och misstänksamhet,
diskriminerade som abnormala främlingar och hopplösa utbölingar,
men filosofi är bara kärleken och troheten till visheten,
och om vår urspårade monstruösa mänsklighet behöver något
är det väl filosofins distansierande från mänsklighetens dårskap
och irrationella masspsykos i ständiga politiska förförelser;
och bara upphöjd ädel och distansierad klok filosofi
kan alltid göra skillnad mellan fåfångans förgänglighet
och det som är av evigt ädelt värde.

Rätten till stolthet

Det finns egentligen bara en sak som berättigar stolthet, och det är härdvunna minnen som man kan känna sig delaktig i att föra vidare och kanske deltagit i att ha frambragt. Därför är något av det mest traumatiska man kan råka ut för upplösningen av ett hem, ju värre desto längre man deltagit i det, då ett hem är bästa platsen för bevarandet och odlandet av positiva minnen. Ju fler levande minnen ett hem härbärgerar, desto mera har man själv blivit en del i det levande hemmet, och det gäller inte bara dess prylar, sportprestationsbevis, tavlor och arvegods; utan än mer levande kan minnena av levande personer, som varit med en i hemmet, fester och tilldragelser, som barnfödslar och avsked, förbli beständigt levande som oförglömliga och varmt omhuldade och tacksamma att komma ihåg och aldrig tröttna på att falla tillbaka på i ständig påminnelse.

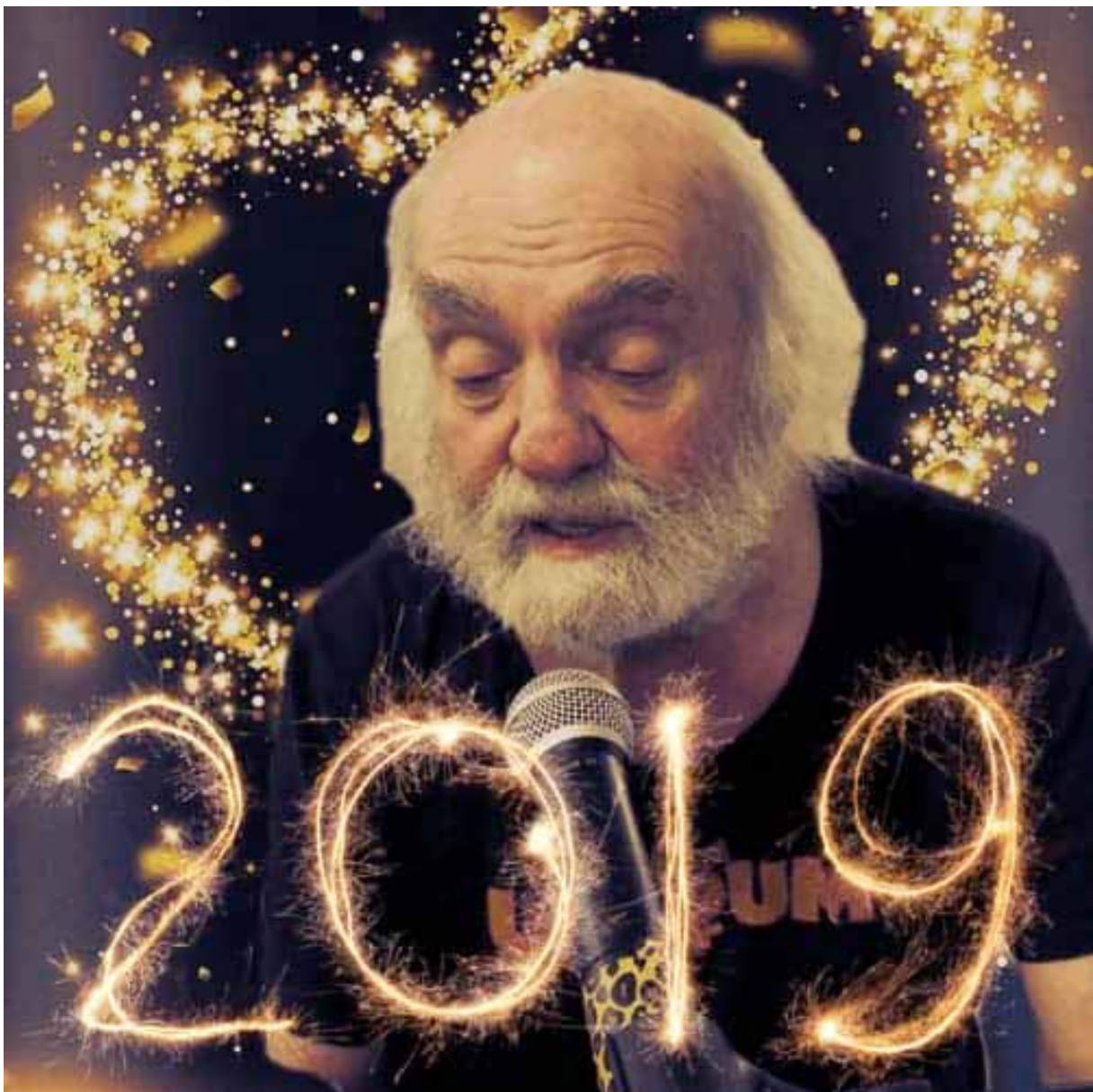
Ett sådant ställe fullproppat med tacksamma minnen manifesterade främst genom bevarade affischer är Oscars lokaler i nedersta norra hörnet av gamla Victoriaskolan, numera Hagabion, vid Linnégatan, i synnerhet nu efter Janne Blomkvists plötsligt chockartade bortgång i en högst oväntad och oläglig massiv hjärtinfarkt vid 75 års ålder, som om någon var en levande medelpunkt för nästan alla de viktigaste av Oscars Frivilligcentrals aktiviteter, främst Göteborgs Skrivarsällskap och Öppen Scen, som hade föreställningar varje söndag under terminerna, varannan söndag en öppen scen för musikaliska framträdanden och varannan för teateraktiviteter. Janne var den ledande stjärnan och organisatören för alla Öppen Scens aktiviteter och framträdde gärna själv och bjöd mer än generöst på alla sina fataburer, främst vid pianot som sångare och pianist men även med andra instrument tillsammans med sin syster. Båda var pedagoger och huvudsakligen yrkesaktiva som lärare men var samtidigt utmärkt kvalificerade även som underhållare, scenartister och konstnärliga ledare.

Det räcker med att gå in i det innersta rummet av Oscars lokaler för att genast bli överväldigad av alla minnen som hänger på väggarna, konstnärliga affischer från alla Oscars revyer under

oräkneliga år, under vilka även många andra artister framträtt. Men Janne var inte bara underhållare och lärare. Han var även den idealiska reskamraten.

Jag fick nöjet att få vara med på två resor med honom, båda i Göteborgs Skrivarsällskaps regi under Lena Gustavssons ordförandeskap, den ena till Prag 1995 och den andra följande år till Budapest. Han kunde Ungern utantill och talade även ungerska och var även hemma i Transsylvanien, som är övervägande ungerskt. Över huvud taget var Jannes internationella orientering imponerande, han var hemma på vilket område och i vilken mentalitet som helst och hade alltid förståelse för andra tänkesätt, han var helt enkelt universellt inkännande och kunde förstå vad som helst utan att få det förklarat för sig. Det är sådana färdigheter man lär sig med att resa mycket, vilket är en nyttigare utbildning än vad man kan få på något universitet, framför allt för ens egen personliga utveckling.

Med honom plötsligt borttryckt är det svårt att tänka sig hur Öppen Scen skulle kunna fortsätta, men *the show must go on*, och vi har verkligen stora och rika minnen att falla tillbaka på, vårda, vara stolta över, bygga vidare på och fortsätta odla med oförminskad kontinuerlig kreativitet, i trohet och enlighet med Janne Khoubacks idealiska föredöme.

Bilden är lånad från Jannes sista nyårsparty - han organiserade ordentliga nyårspartyen varje år på Oscars.

Marie. Så fint skrivet om Jan och om sorgen när man måste upplösa ett hem. I Jans hem finns i sanning en stor mängd levande minnen. Jan och jag har en gång upplöst våra föräldrars hem och det var en stark och djupt sorgesam upplevelse. Nu har jag framför mig en mycket tung period då jag måste lösa upp Jans hem – såsom varande den sista levande på vår far Curts gren av det Blomkvistska släkträdets och närmast anhörig.

Jag har varit med Jan vid två besök i byn Sic/Szék i Transsylvanien, som kommit att bli ett av hans smultronställen på jorden. Vi klarade oss utmärkt i tvåspråkigheten som råder där: Jan-ungerska, jag-rumänska, med mycket folkmusik & dans. Kreativ lekfullhet är en träffande beskrivning av Jan men i hans inre rymdes också ett filosofiskt djup.

Christian. Tack, Marie, för uppskattningen. Deltar varmt i sorgen, saknaden och minnena. Som jag sade till grannen idag vid Oscar, – han förblir omistlig, oumbärlig och oersättlig, och således evärdlig.

Mikael. Han var en av trotjänarna på Hammarkullsskolans högstadium när jag jobbade där 1 år, läsåret 2000/2001.

Han cyklade jämt till jobbet på Hammarkullsskolan minns jag också och att han var en av dem som startade musiklinjen på skolan.

Och jag minns att han stod hos vaktmästarnas källaringång och rökte varje rast. Sedan minns jag hur noga han var med att spara in på pengar. När han hade frågat rektorn om nya datorer så hade rektorn sagt att Boston kunde få 120.000kr till det. Boston var även datalärare på Hammarkullsskolans högstadium.

Men Janne "Boston" Blomqvist ordnade genom kontakter så att han fick gratis begagnade datorer från Socialförvaltningen som skulle byta till helt nya.

Boston som var praktiskt lagd behövde bara ett par 1000kr för byte av de 22 datorernas hårddisk som gick till destruktion eftersom de innehöll rester av känsliga data från Socialförvaltningen i Angered. Byte av de 22 hårddiskarna gjorde Boston själv.

Nyinspelningen av "Doktor Zjivago" (2002) och andra filmer

Doktor Zjivago (2002)

Doktor Jurij Zjivago gör så gott han kan i kampen med partiet och grymma politiska realiteter, sliten mellan plikterna och troheten mot två kvinnor.

Detta är en fyratimmars film och alltså en timme längre än David Leans klassiska version från 1965 och mera trogen mot romanen. Hans Batheson i titelrollen är faktiskt bättre än Omar Sharif, han har under åren gjort många intressanta roller, medan Keira Knightley är minst lika god som Julie Christie. Vad man saknar här är Ralph Richardson som fadern och professorn samt Alec Guinness som Jevgraf, Zjivagos halvbror, som är berättaren. Han kompenseras här av Zjivagos bästa vän Misja, spelad av Daniele Liotti, medan Alexandra Maria Lara är perfekt som Tonia och bättre än Geraldine Chaplin. I Rod Steigers ställe som Komarovskij har vi här Sam Neill, som gör heder åt rollen även om man saknar Rod Steigers temperament och dynamik. Vad man också saknar är de monumentala landskapen, den stora cinematografin på den stora filmduken samt Maurice Jarres oförglömliga musik med *Lara's Theme* – här är musiken obetydlig, om den dock ibland gör sig dramatiskt påmind. I stället har man den större troheten till boken, det finns mycket tillvarataget här ur boken som 1965 års version ignorerade, och slutsekvenserna är överväldigande i sin poetiska skönhet.

Det är en stor tragedi som belyser individualisten-idealisters svåra ställning mot revolutionens nya mass-samhälle, som brutalt bryter in och vräker omkull en idealisk värld och civilisation i en universell våldtäkt på mänskliga rättigheter. Filmen förmedlar bokens stora tragiska pathos ännu bättre än 1965 års version. Giacomo Campiotti kan inte jämföras med David Lean, men han lyckas bättre med att berätta hela historien i en stramare form än David Lean i sin stora episka version. Det är samma historia, men här framstår den med större och mera förkrossande djup.

Lloyds of London (1936)

Upp och ner för skeppsbranschen med Tyrone Power som allra yngst och bäst

Detta är en mycket njutbar film som konsekvent håller intresset uppe genom två timmar under ständigt stigande spänning och fascination, varunder 35 år av Jonathan Blakes dramatiska liv som försäkringsagent hos Lloyds från 1770 till slaget vid Trafalgar passerar revy. Det är egentligen en film om Nelson fastän han inte just medverkar alls utom som ung pojke, men han är ändå filmens röda tråd och ryggrad. Jonathan Blake är en stackars tiggargosse som finner en vän för livet i Nelson från och med 12-årsåldern, då unge Nelson först går till sjöss som sjökadett. Men filmens största intresse ligger i de insikter man får i hur sjöförsäkringsbolaget Lloyds fungerade och arbetade under åren. Dess kontorsverksamhet och rutiner har återskapats med imponerande noggrannhet nästan som en dokumentär över försäkringsbolagets uppgång och kriser. Freddie Bartholomew spelar pojken Jonathan Blake som sedan växer upp till Tyrone Power i en av sina första roller, som även är en av hans bästa. Han gör en fascinerande karaktär genom hela filmen med George Sanders som motpol och kontrast i sin första amerikanska filmroll som en typisk odräglig skurk – han och Tyrone Power skulle mötas som fiender på nytt i filmvärlden, där Sanders skulle få nöjet att på nytt försöka mörda hjälten Power. Detta är en av de bästa och största biografiska filmerna från 30-talet, och den har inte åldrats med tiden utan framstår med all sin dokumentära äkthet som lika frisk idag som på 30-talet – och lika seglivad som Lloyds försäkringsbolag.

Citadellet (1938)

Hur viktigt det är med idealism och hur lätt den går förlorad.

Citadellet här är den etablerade vetenskapens befästning inom läkarkåren, mot vilken Robert Donat måste kämpa hårt för att få igenom sina insikter, upptäckter och erfarenheter av sanningen, och han måste gå igenom förfärliga prövningar på vägen. Den värsta av dem är korrruptionen inom sitt eget yrke. Hans påtvingade avsked från ett Walesiskt kolgruvdistrikt för honom till London, där han plötsligt finner sig hemma i den högsta societeten och njuter av det utan att inse, att han håller på att förlora sin idealism för att bli korrumperad.

Det är en bra historia, A.J.Cronins läkarromaner är alltid givande, och denna är en av hans bästa. Robert Donat är lika pålitlig och sympatisk som alltid, Rosalind Russell passar bra som hans partner som lojal under alla omständigheter om hon dock genomskådar hans svagheter, medan den intressantaste rollen spelas av Ralph Richardson som en kollega som dricker men alltid ser sanningen och håller fast vid den även under svåra motgångar och om den kräver förbjudna åtgärder. Detta är en mycket uppbygglig film, det är en fråga om idealism och dess omistlighet under alla omständigheter, och fastän filmen saknar ett slut och lämnar publiken hängande i luften, så är den nog så väsentlig som argument.

Vår flygande reporter (Arise, My Love, 1940)

Både Claudette Colbert och Ray Milland är superba i denna briljanta dramakomedi i skuggan av spanska inbördeskriget och det andra världskriget. Det var Claudette Colberts egen favorit bland sina filmer, och man förstår något av dess kvaliteter bättre när man ser manuskriptlistan och där finner namnet Billy Wilder. Dialogen är lysande hela vägen, det förekommer otaliga minnesvärda scener, och romantiken blommar fram helt naturligt under den svåra vägen av ständiga skärmytslingar. Walter Abel gör också en av sina bästa roller som Claudette Colberts redaktör, då även han sticker sin näsa för mycket i blöt. Claudette Colbert är en amerikansk journalist som reser till Spanien på uppdrag att få ut en amerikansk krigsfånge i det spanska inbördeskriget som väntar på sin avrättning. Han är Ray Milland, och den första scenen är egentligen den bästa, där Ray Milland sitter i sin cell och spelar kort med en präst medan han väntar på sin avrättning, medan exekutionspatrullen är aktiv utanför och lämnar en nyss skjuten fånge utanför Millands glugg, som täcks av likets skugga. Lägg till detta Victor Youngs musik, som förgyller alla de romantiska scenerna, medan komedin gradvis övergår i ett rafflande krigsdrama med några kuriösa tillfälligheter på vägen: på tåget till Berlin, där både Ray Milland och Claudette sitter med, utlöses nödbromsen just när kriget bryter ut, och när

Ray Milland och Claudette är på väg tillbaka till Amerika för att lämna sina karriärer bakom sig, blir deras skepp torpederat, så att de tvingas stanna kvar mitt i kriget.

Det är en förtjusande och spirituellt komedi hela vägen effektivt kryddad med blodigt allvar, och filmen är så positiv och upplyftande, att det vore väl värt att återvända till den ibland – det är den perfekta beredskapsfilmen.

Open Secret (1948)

Fotografer kommer i svårigheter när de fotograferar sanningen

Detta är en smygande thriller av mycket otrevligt slag, då den blir värre hela tiden. Den nygifte John Ireland besöker en god vän på sin smekmånad, men när han kommer fram till vännens bostad är denne borta och spårlöst försvunnen, medan hans bostad upprepade gånger hemsöks av okänt folk som söker efter något. Det visar sig vara vissa fotografier som är alltför avslöjande för att tilltala ett gäng nynazisters smak. Thrillern är väl komponerad, den är logisk och realistisk hela vägen, spänningen ökar hela tiden medan intrigen samtidigt oavbrutet tätnar, och slutligen får man uppleva sensationen i att se John Ireland slåss med sina händer bakbundna – få skådespelare har gjort detta på film. John Ireland fick sällan spela ledande roller, han fick mest spela andra hands gangsters, men här får han visa vad han kan, och det är troligen hans bästa film. Den rafflande musiken bidrar till filmens förtätade stämning.

Massor av whisky (Whisky Galore, 1949)

Den mänskliga faktorn överkommer allt: Ett skepp lastat med whisky förliser utanför Skottland vid de Yttre Hebriderna, och lokalbefolkningen får slåss för att rädda lasten.

Alexander Mackendrick hade ett speciellt öga och förmåga för gestaltning av det rent mänskliga på film. Här firar hans talang i förening med Compton Mackenzies härliga historia triumfer, då en sådan historia bara kunde bli lyckad på film, men Mackendricks särskilda öga för det mänskliga förhöjer ytterligare det oförglömligt sympatiska intrycket. Till och med Basil Radford som den formalistiska byråkraten i sitt insisterande på pedanteri framstår trots allt mot slutet i all sin hjälplöshet som sympatisk och värd någon medkänsla i sitt förkrossande nederlag. Det är dock lokalbefolkningen som mest bär upp filmen ledda av Gordon Jackson och Joan Greenwood som flirtig telefonissa, och historien är faktiskt sann, min egen mosters skotska man Donald McNeill var själv med när det hela tilldrog sig, medan den finkänsliga regin förlämnar filmen en nästan dokumentär karaktär. Alla aktörerna verkar autentiska, och detta är en av dessa engelska komedier som man kan se hur många gånger som helst i vilket decennium som helst och fortfarande ha stort nöje av den.

Woman on the Run (1950)

En hustrus svåra prövningar med sin man försvunnen på flykt med svagt hjärta

En rafflande historia med nästan outhärdlig final: Frank Johnson är ute och går med hunden när han blir ett ofrivilligt vittne till ett mord, han vill inte ha något med polisen att göra, så han rymmer och försvinner. När han inte går att få tag på ansätter polisen hans fru i stället, som inte kan hjälpa dem, då hon nästan inte vet någonting om sin make: ett sällsamt äktenskap, får man säga. Han är till och med ovillig att erkänna att hon är hans fru, och när han tillfrågas om han är gift, svarar han: "På sätt och vis."

På så sätt blir Ann Sheridan filmens huvudperson och kommer att fullständigt dominera filmen, då hon jagas av polisen för att hon är gift med ett försvunnet huvudvittne, men hon skakar alla av sig utom en hjälpsam journalist, som aldrig lämnar henne i fred. Hans skuggning av henne leder till slut till en situation som bara kan beskrivas som den värsta tänkbara och utan någon utgångsmöjlighet. Filmen är mest sevärd för den dramatiska finalen, som du aldrig kommer att glömma. Det är en B-film, men som sådan är den faktiskt bättre än de flesta A-filmer och en av de bästa noirfilmer som har gjorts.

Hans vilda fru (The Quiet Man, 1952)

John Ford återvänder hem till Irland

Det bör framhållas här med hur mycket kärlek John Ford gjorde denna film. Han hade irländska rötter och odlade dem troget i en rad filmer, och Victor Youngs musik följer hans mönster samvetsgrant i sin utsmyckning med genomgående gamla irländska folklåtar för att kröna det hela med en gedigen krigsfuga, när hårdhandskarna tas fram. Men filmens dominerande drag är en pastoral idyll med djup fromhet och tillgivenhet för det irländska sättet att leva. Pubscenerna har kallats de mest typiska irländska pubscener av alla på film, och det är uppenbart att John Ford lade särskild vikt vid att skildra det irländska lantlivet. John Wayne hålls begränsad i en saktmodig karaktär i en av sina bästa roller, och Maureen O'Hara är alltid perfekt men särskilt här. Somliga menar att filmens viktigaste roll är Barry Fitzgerald, och han gör förvisso en av sina mest oförglömliga roller som allmän koordinator. Victor MacLaglen hörde sedan tidigare till John Fords favoriter från Oscarsvinnaren "Angivaren" (1935) och kunde inte ha passat bättre för den roll han spelar. Kort sagt, allt är perfekt i denna pastorala komedi från Irland med dramatiska ingredienser inte utan ett ordentligt slagsmål, som dock även det avslutas försonligt i den lokala puben.

The Bad and the Beautiful (Illusionernas stad, 1953)

Kirk Douglas begår bara fel men kommer undan med det

Vincente Minnellis djupdykning i hur Hollywood fungerar bakom kulisserna och bakom karaktärerna hos en filmstjärna, en manusförfattare, en regissör och en producent, med Walter Pidgeon som den yttersta beslutsfattaren, är en fascinerande psykologisk väv, och den mest fascinerande karaktären av alla är skurken, producenten Kirk Douglas. När man går in i hur han fungerar kan man inte gärna anklaga honom, hur förhatlig han än gör sig. Man förstår varför alla hatar honom och ingen vill ha något med honom att göra, men liksom hans tre främsta offer ändå ohjälpligt måste fortsätta följa honom förblir man permanent fascinerad om inte förhäxad av hans geni. Ja, han sviker sin bästa vän, men så gjorde de flesta i Hollywood. Han bedrar Lana Turner efter att ha räddat hennes liv och gjort henne till stjärna, det är ett lumpet och grovt förräderi, men han kunde liksom inte hjälpa det. Och hans skuld i affären med hans manusförfattares hustru förolyckande är ytterst diskutabel. Det var en oavsiktlig olyckshändelse, ja, han övertalade Gaucho att ta hand om henne, han försökte till och med få honom att avstå från att använda det där planet, så ingen kan anklaga honom. Och den yttersta beslutsfattaren Walter Pidgeon är den som aldrig överger honom, som alltid är beredd att börja om från början och ge honom nya projekt och försöka skaka fram nya pengar mot omöjliga odds – slutet är nästan det bästa i filmen, när ingenting har avgjorts, allt lämnas hängande i luften, med bara fascinationen kvar inför det omöjliga, hopplösa och obotliga geniet.

Polishämnaren (The Big Heat, 1953)

Glenn Ford med hårda nävar blir svår att hantera när hans hustru blir mördad av misstag

Detta är en av de grymmaste och tuffaste noirfilmerna med Lee Marvin som en mycket brutal skurk, men inledningen är nästan förförande mjuk. Man anar ingenting förrän den första katastrofen är ett faktum. Filmen börjar med ett spektakulärt självmord minsann, men det tycks inte leda till någonting. Inte förrän i slutet får man se följderna.

Den främsta hjälten här är dock inte Glenn Ford, hur obönhörligt han än far fram med sina hårda knytnävar, utan Gloria Grahame, Lee Marvins enkla käresta. Han tror att han kan hantera henne lätt och hur som helst, men oturligt nog för henne och för storyn börjar hon tänka själv och ta egna initiativ. Den andra kvinnan är smartare och mera intelligent, men när en kvinna blivit skadad för livet kan hennes raseri vara utan gränser, och när det väl har satt i gång kan ingenting hejda det.

De mindre scenerna mellan henne och Glenn Ford tillför filmen ett slags lyrik som omväxling till Fritz Langs hårdhänta regi och ger faktiskt dramat en smula hopp och lättnad, men till slut måste

Glenn Ford ändå finna sig hopplöst ensam utan något annat att leva för än de vanliga hårda rutinerna...

Barfotagrevinnan (The Barefoot Contessa, 1954)

Stor tragedi på högsta nivå med genomgående briljant manus och dialog

Det dominerande elementet i denna mycket udda och annorlunda film är en djup melankoli, som genast från början anger tonen i filmen genom huvudpersonens begravning, där alla finns med som hade något med henne att göra i ett ihållande regn, som tydligen hållit på i veckor. Det är en tragedi, men ingen kan tro det från början, för den börjar som en svindlande och lysande framgångshistoria om en överlägsen Hollywoodkarriär. En fattig flicka upptäcks i Madrids bakgator på en lokal nattklubb av Humphrey Bogart, Edmond O'Brien och en odräglig Wall Street diktatorproducent, som blir den första att använda sin pengamakt till att försöka förstöra henne. Men från början har hon en egen integritet, och alla som försöker behärska henne och äga henne måste finna det omöjligt – hon vägrar sälja sig.

Det ligger mycket tät symbolik över fallet med hennes skodon genom hela filmen som en röd tråd, då kameran hela tiden återkommer till hennes nakna fötter, då hon blivit uppväxt barfota på Madrids leriga gator och aldrig helt kan avstå från den jordnära kontakten med rännstensverkligheten. Till och med hennes staty i slutet visar hennes ena nakna fot.

Ava Gardner är förstås stjärnan i denna film. Hon var aldrig vackrare, och mycket möda måste man ha lagt ner på hennes kostymering – jag tror inte att någon Hollywoodstjärna i någon film varit vackrare klädd. Hennes hållning och sätt att föra sig förhöjer det bländande skönhetsintrycket, och hennes rollkaraktär är oförglömlig.

Humphrey Bogart är hennes huvudmotspelare och den enda som inte missbrukar henne, medan de andra, Edmond O'Brien, Marius Goring och Rossano Brazzi inte kan hjälpa att de är som de är. Rossano Brazzi är kanske den svåraste att förstå, men i beaktande av hans bakgrund och uppfostran och 400-åriga familjetraditioner som en italiensk aristokrat med privat slott i Rapallo så måste man acceptera även hans oacceptabilitet.

Edmond O'Brien är gedigen som alltid, han fick Oscar för bästa biroll, och hans stora ögonblick är när han går över på Marius Gorings sida och gör uppror mot sin slavdrivare mediamogulen, men han har ingenting att säga till om mot slutet, medan den oändliga tragiska melankolin ligger kvar som outplånligt slutintryck. Kunde det ha gått annorlunda? Liksom i så många filmer, såsom även i verkligheten, pratar folk för litet med varandra, kommunikationen är aldrig tillräcklig, medan den här verkligen borde ha varit angelägen och kunnat avhjälpa situationen. Brazzi skulle ha meddelat sin hemlighet från början, och Ava Gardner borde ha diskuterat sina planer med honom innan hon satte dem i verket. I stället liksom i så många äktenskap lämnades de viktigaste orden osagda.

Flame of the Islands (1956)

Män behärskade av damer, och damer som råkar ut för fel män

Yvonne de Carlo är ingen Ava Gardner och ingen Rita Hayworth, men hon erinrar om båda. Ava Gardner hade faktiskt gjort sig perfekt i denna roll, om man glömmer bort sjungandet – inte ens Rita Hayworth kunde ha gjort sångframträdanden som dessa, om dock Yvonne inte dansar dåligt alls. Och vad ska man säga om gubbarna omkring henne? Zachary Scott är all right och den enda som uppför sig ordentligt. Ju mindre sagt om den äcklige Kurt Kasznar, desto bättre. Howard Duff var lovande minsann, den idealiske friaren, men han hade ju sin morsa, som inte kunde leva utan honom, och dessutom en ännu mera possessiv gudmoder. Damerna spelar alla avgörande roller i denna karibiska såpopera, fastän storyn och förvecklingarna är väl komponerade. Yvonne de Carlo förblir filmens stjärna som dominerar varje scen. Fastän manuset är väl skrivet kunde dialogen ha varit bättre. Skurkarna bidrar med kryddor i soppan. Det är god underhållning i lyxig karibisk paradismiljö, men tydligen var budgeten mager, cinematografin är påver, och regin verkar ganska lös och slapphänt. Icke desto mindre är filmen sevärd för storyn och Yvonne de Carlos skull, som gör en oförglömlig karaktär.

Fallet Esther (The Story of Esther Costello, 1957)

Den mest sällsamma tänkbara historia om ett hopplöst blint och dövstumt barn

Historien är av den berömda romanförfattaren Nicholas Monsarrat, berömd även för "Det grymma havet" och "Kapillanen på Malta", två andra högst realistiska och dokumentära romaner, men denna handlar inte om kriget. Den handlar om ett blint och dövstumt barn på Irland, som Joan Crawford tar hand om, som gör ett ovanligt imponerande framträdande utan att falla i patetiska och sentimentala fallgropar. Heather Sears som den unga flickan är filmens stjärna som helt okänd gör sin första och sitt livs roll. Det mest förkrossande med filmen är dock själva storyn. Den är ett obarmhärtigt avslöjande av den kommersiella exploateringen av välgörenhet. Det verkliga dramat inleds när Rossano Brazzi gör entré. Han är Joan Crawfords ex-make, som hon försökt separera från för gott, men när han återinträder i hennes liv faller hennes svaghet för honom med oanade konsekvenser. Filmen är utsökt vackert gjord med betagande musik, och historiens realism kunde inte ha genomförts mera konsekvent. I ett antal filmer kan Joan Crawford vara ganska irriterande överlägsen, men här är hon för en gångs skull helt perfekt och beundransvärd hela vägen. Det är ett svårt öde att hålla stilen i, men hon gör det.

I skuggan av ett mord (The Tattered Dress, 1957)

En brottsadvokat i New York kallas till att försvara ett uppenbart överlagt mord, vilket åtagande han får anledning att ångra

Det inledande mordet är bara en vinjett. Det förekommer våldsamma scener även senare, men den viktiga dominerande delen av filmen utgörs av en gedigen rättegång där integriteten finner sig stå ensam mot våld, mobbning, korruption, lömsk konspiration, lögn och blind hämndlystnad. Jeff Chandler spelar advokaten som finner sig nödsakad att försvara sanningen och sig själv, där han måste inse sina egna misstag, vilket är dramats kritiska vändpunkt. Han är medveten om sanningen i fallet, han misstänker anatomin i planeringen, och han vet att han står emot en överväldigande mäktig fiende. Filmens karaktär och struktur påminner väldigt mycket om Orson Welles "Touch of Evil" ett år senare, och det är möjligt att Welles kan ha influerats och inspirerats av denna film. Jeff Chandler var alltid en imponerande och framstående skådespelare, men detta är kanske hans främsta prestation med Jeanne Crain som värdigt och pålitligt stöd. Jag älskade denna film, den är konstruktiv och ger en hel del att tänka på, och framför allt att bli medveten om faran av dolda fiender – som i alla amerikanska våldsfilmerna förekommer det goda människor som begår onödiga och meningslösa misstag, vilket tjänar till att bygga upp dramats ödesdestination, men om det är någonting man kan lära sig något av, så är det ens egna misstag.

Hennes enda kärlek (Jeanne Eagels, 1937)

Konsekvenserna av falskspel på scen

Det är alltid ett pålitligt nöje att se Jeff Chandler på vita duken vilken roll han än spelar, här är han föreståndare på ett nöjesfält med ansvar för skönhetstävlingar, karuseller, berg-och-dalbanor och andra tokiga nöjen, när han råkar ut för en ung dam med bestämda ambitioner att åtminstone bli en skådespelerska. Han slipper henne inte, de blir partners, men hennes ambitioner skiljer henne så småningom från honom, medan han förblir trogen och alltid beredd att välkomna henne tillbaka. Hennes scenframgångar når svindlande höjder medan hennes instabilitet och saknad av självdisciplin leder henne in i en berg-och-dalbana av en kaotisk och stormig karriär. Dess kritiska ögonblick är när hon möter Nellie Desmond, en berömd skådespelerska i utförsbacken, som ser Kim Novak som sin sista chans att göra come-back och erbjuder henne en pjäs, en dramatisering av Somerset Maughams novell "Regn" (filmad 1933 med Joan Crawford) som hon accepterar och gör till sin egen medan hon glömmer Nellie Desmond, som slutar illa. Jeff Chandler ser hennes fula spel och varnar henne, men inte ens han kan i längden rädda henne.

Det är en normal skildring av Hollywoods skuggsida med fruktansvärda kriser och fall, men skådespeleriet och regin är superba liksom även musiken hela vägen igenom. Kim Novak kanske spelar över en aning, men det ingår i den roll hon spelar – den verkliga Jeanne Eagels var tydligen

sådan. Agnes Moorehead gör en imponerande biroll, medan filmens ryggrad och behållning är Jeff Chandler, en av Hollywoods mest sympatiska skådespelare någonsin.

Porträtt i svart (Portrait in Black, 1960)

Lana Turner och Anthony Quinn hopplöst fångna i sin egen förbjudna kärlek

Det är intressant att observera inflytandet från Hitchcocks "Vertigo" (från 2 år tidigare) på denna film, som också tilldrar sig i San Francisco i samma omgivning och miljö med skeppsrederier och Golden Gate framträdande i många scener. Även här störtar folk ner från höga höjder men alltid utan svindel, och musiken här är nästan ännu mer romantisk än musiken från "Vertigo".

Detta är dock en helt annan historia. Den handlar om personer som blir offer för sina egna passioner som ständigt för dem närmare och längre ner i avgrunden. Slutet är inte helt klart, fast man har skäl att misstänka det värsta. Anthony Quinn och Lana Turner passar varandra perfekt, då båda lyckas lura fram det bästa ur den andra. Richard Baseheart är knepigare och listigare än någonsin, och även de andra rollfigurerna är perfekta. Historien är däremot en härva. Lana Turner är gift med en gammal invalid som bara ligger i sin säng och väntar på döden under ständigt gnäll och förbannelser, medan Lana Turner naturligtvis behöver en älskare, som slutligen finner det lämpligt att befria henne från hennes förskräckliga mardröm till make, som ändå bara lider värre för varje dag. Så börjar det.

Många andra personer är inblandade, som gradvis utvecklar intrigerna till en hopplös härva av bedrägerier, utpressning, misstankar och paranoia medan de spionerar på varandra, och man väntar sig hela tiden att den svarta katten skall göra något som avgör det hela, men hon är tydligen bara till för att påminna de skyldiga om deras brott. Det är en melodram som går till ytterligheter, och fastän storyn är ganska smutsig och morbida, så njuter man av filmen för dess strålade skådespelarprestationer och Frank Skinners fantastiska musik Det är åtminstone underhållning av högsta klass.

Dubbelspel (Woman of Straw, 1964)

Gina Lollobrigida råkar i klistret hos engelska miljonärer

Ännu ett mästerverk av Basil Dearden i spektakulära omgivningar i ett praktfullt engelskt slott, på kryssning i Medelhavet och på Mallorca med tre utomordentliga skådespelare som alla spelar ut varandra, Ralph Richardson i ett virtuost framträdande som en döende gammal knarig man i rullstol, Sean Connery som hans granne och skickligt intrigerande brorson, och Gina Lollobrigida som skönheten i spelet, anställd som sköterska åt den gamle men fast som utnyttjad för andra ändamål. Alexander Knox uppträder senare som en polisinspektör, och hundarna spelar också en betecknande roll. Det är en intrikat thriller som börjar ganska förledande utan att man kan misstänka någonting, men medan intrigspelet utvecklas inträffar en avgörande kris halvvägs in i filmen, och från det ögonblicket tättnar spänningen oavlåtligt. Musiken spelar också en viktig roll, det är mest Beethoven (framför allt Fidelio) men också Berlioz, Rimskij-Korsakov (Capriccio Espagnol) och Mozart. Det är en praktfull och vacker film som borde tilltala alla som kan uppskatta en god film.

The Paradise Makers (1967)

Fördelar och nackdelar med ett överlägset hemligt sällskap

Detta var en intressant spekulativ TV-serie långt före sin tid, liksom 'Prisoner', men för kort för att hinna väcka något större intresse och uppmärksamhet, skriven av Arden Winch, i regi av Rex Tucker. Huvudskådespelaren Michael Bryant var dock en mycket intressant och intelligent skådespelare, mycket lik Michael Kitchen ("Foyle's War"), som specialiserade sig på avancerade intelligenta roller, och manuset till denna serie (3 timmar) var mycket väl skrivet, både som en varning för hemliga sällskap och som en undersökning av deras natur och hur de fungerar. Stiftelsen i fråga här har ett oantastligt yttre och verkar idealisk, nästan som en ansats till en ny "idealisk" världsordning, den verkar upplyst och vara genomgående vetenskaplig, och den företer mycket attraktiva aspekter – Michael Bryant blir nästan övertygad om dess överlägsna meriter men stannar slutligen upp när han inser att vad rörelsen saknar är utrymme för den mänskliga faktorn. Det är en perfekt organisation på

alla sätt och vis, men den saknar mänsklighet, vilket får honom att ta avstånd från den, trots dess idealiska natur och framstående överlägsenhet, men att den ignorerar det mänskliga gör den värdelös för honom.

Jag såg den 1967 och har aldrig kunnat glömma den, då den presenterade ett viktigt filosofiskt problem och löste det, att all mänsklig perfektion är värdelös om inte den mänskliga faktorn tillåts vara med, och jag har alltid hoppats på att få se den igen. Nu har chanserna blivit större med internet, YouTube och andra webbkanaler, där allt fler gamla TV-serier nu blir alltmer lättillgängliga.

Krakatau öster om Java (1968)

En expedition på skattjakt vid ett vrak utanför Krakatoa stöter på problem

Jag har sett denna film tre gånger, och varje gång har den varit ett ännu större äventyr. Cinematografin, ljudeffekterna, de många intrigerna som trampar på varandra, musiken och det fantastiska fotot gör denna film till en stor film, trots ett påvert manus som inte kan hantera de mycket olika karaktärerna och de kolliderande konflikterna, av vilka de flesta havererar på vägen, där den mest absurda är Brian Keiths oförmåga att kontrollera sitt beroende av opium, medan Maximilian Schell som kaptenen gör en stor insats, tillsammans med John Leyton som den enda vetenskapsmannen ombord som förstår vad som pågår, med Sal Mineo som rebellisk son till Rossano Brazzi och de underbara kvinnliga dykarna (– varför de slutligen väljer att följa Keith och hans dam i land i stället för att stanna med kaptenen ombord är svårt att fatta, liksom hela historien med straffångarna och deras självdestruktiva uppror.) Lyckligtvis finns alltid vulkanen i närheten som intrigernas huvudattraktion, och vulkanen rör hem spelet till sist. Det hände i verkligheten, och detta var den första stora katastroffilmen som sedan blev standard och modell för hela 70-talet.

Love Among the Ruins (1975 TV Movie)

Laurence Olivier och Katharine Hepburn försöker finna och förstå varandra efter 30 år.

Detta är ur varje synvinkel en perfekt film som samtidigt presenterar ett härligt virtuost framträdande av två av filmhistoriens största stjärnor, som här för första och enda gången fick spela mot varandra, som en tribut till både filmkonsten, skådespelarkonsten och stjärnkulten. Laurence Olivier var 68 vid tillfället och Katharine Hepburn bara tio dagar äldre, och ändå glänsar de båda lika suveränt som om de fortfarande agerade på 40-talet. John Barrys musik tillför en drömsk egenskap av nostalgisk skönhet till dramat, som inte kunde ha varit bättre: en gammal advokat får som klient en gammal kärlek, och fastän han minns varje ögonblick av deras förhållande för 30 år sedan tycks hon ha glömt hela saken. Hon är en känd skådespelerska och har legat på toppen hela livet, så hon vet hur man agerar. Medan Laurence kämpar med sitt tragiska dilemma att han inte kan få henne att minnas, så spelar hon ut hela sin arsenal av gamla teaterkonster, och upplösningen måste få en att smälta. Gerge Cukor triumferar också i denna en av sina sista filmer, och 1910 års inramning påminner om alla de underbara filmer under 40-talet som i nostalgisk kärlek blickade tillbaka till tiden före det första världskriget. Detta är en film att aldrig tröttna på och aldrig glömma.

Kabaani (2012)

En dam i välsignat tillstånd söker efter den försvunna fadern i en Kafkathriller i Calcutta

Man måste vara väldigt alert för att kunna följa med i den mycket snabba handlingen och svindlande omväxlingarna i denna utomordentligt raffinerade och ofta upprörande thriller om en havande kvinnas svåra provningar på jakt efter sin försvunna man och fadern till sitt väntade barn, som har försvunnit spårlöst i Calcutta. Det är mycket av Kafka över inledningen till denna historia, medan filmens karaktär samtidigt påminner mycket om Marcel Camus brasilianska karnevalfilm 'Orfeu Negro'. Medan intrigerna ständigt växer och tornar upp sig genom ständigt svårare komplikationer ökar samtidigt takten i thrillern, och detta skulle ha varit ett ämne för Hitchcock – man känner igen flera av hans tricks i de växande komplikationerna med samtidigt några mycket känsliga ögonblick, men den förfaller aldrig till sentimentalitet. Skådespelarna är perfekta, och till slut måste man anstränga sig för att hämta andan efter alla de omtumlande händelserna, och man behöver tid på sig

efteråt för att finna orienteringen i vad som egentligen har hänt. Många frågetecken kommer att dröja kvar, och det kan till och med bli svårt att räta ut dem efter att ha sett filmen en andra gång, vilket man troligen kommer att göra.

The Other Side of the Wind (2018)

Orson Welles sista film är ett snillrikt trolleri av fyrverkeri på högsta allvar

Han fick inte fullborda filmen under sin livstid, liksom många av hans filmer saboterades tidigare genom finansiella svårigheter, censur och tredska producerer. Mer än 30 år efter hans död fullbordades filmen genom outtröttligt arbete av hans vänner och efterföljare, som klistrade ihop ett gränslöst material av lösa bitar och gjorde det till en film, som dock fortfarande tydligt bär Orson Welles egen stämpel. Man känner hans regi och formsinne i strukturen, i den ledande karaktären (John Huston) som gör sin sista film före sin död, och den oöverskådliga ensemblen, där varje medlem bidrar med viktiga kuggjul i det hela. Många gamla skådespelare gör sig påmint här som genom en sista chans till ordentligt framträdande, som Edmond O'Brien som nästan ett färdigt vrak, Cameron Mitchell, Dennis Hopper och andra, medan den personlighet som mest framträder oförändrad genom åren i hela sin fulla integritet är Lilli Palmer, som John Huston kallar 'mamma'. Storyn är en kaotisk härva, och alla personerna avbryter ständigt varandra med att prata nonsens, det är ett stökigt och ryckigt collage av lösa infall, men allt förenar sig till slut i en arkitektonisk enhet och når det vanliga överväldigande intrycket av Orson Welles visionsförmåga. Det kommer att ta sin tid att smälta denna film, den är för mycket, men slutintrycket måste bli av ytterligare ett Orson Welles mästerverk.

Några milstenar, augusti 2019

- 1 Herman Melville 200 år.
- 8 Dino de Laurentiis 100 år, epokgörande filmproducent.
- 9 100-årsminnet av Ruggero Leoncavallo.
- 13 Alfred Hitchcock 120 år.
- 14 70 år sedan Konrad Adenauer blev kansler i Västtyskland.
- 15 Napoleon fyller 250 år.
50 år sedan Woodstockfestivalen.
- 29 Jean-Baptiste Colbert 400 år, Frankrikes främsta finansminister.
Richard Gere 70 år.

Påskutflykten, del 4: Avslutning med gatlopp

Resan saboterades av diverse missöden Det var rena katastrofen att jag hemma glömde både laddaren och hörlurarna till datorn, vilket aldrig hänt förut på någon resa. Och Paolo hade förlorat körkortet tills vidare, så han kunde inte köra någon bil någonstans, utan vi var hänvisade till cyklar.

Vi gjorde ändå det bästa av saken och företog på onsdagen en episk utflykt hela vägen till Rivoli längs Adige och den 65 km långa kanalen till Affi, som vi redan utforskat början av fram till Bussolengo. Cykelturen var en kapplöpning med vädret – det skulle regna, och det gällde att hinna hem igen före regnet. Vi klarade oss precis – regnet kom timmen efter vår återkomst efter 6 timmars cykeltur till 3 på eftermiddagen.

Tyvärr gjorde det purkna vädret all fotografering omöjlig, men utflykten var nöjsam i alla fall. Det blev ingen lunch men desto mera gymnastik och kondition, så vi kunde vara nöjda och stolta.

De talades mycket om den unga Greta Thunberg i Italien, hon hade ju hälsat på hos påven, och tendensen hos etablissemangen är att avfärda henne som en barnslig Don Quixote. Ändå kan man inte bortförklara klimatkrisen. Faktum är att glaciärer smälter bort över hela världen, och även om is som smälter i vatten inte ökar vattnets volym, så är den mesta is som smälter på land, främst på Grönland och Antarktis. Om man då på vilket sätt som helst skulle kunna motverka världens temperaturhöjning, till exempel med att skrota all olje- och kolindustri och avstå från fossila bränslen, så vore det ju dåraktigt att inte göra det. Alltså har unga Greta Thunberg i grund och botten rätt.

Hon försvarar ändå livet, när jordens hela fauna och flora är hotad till livet på grund av människans sanslösa okontrollerade befolkningsexplosion, ansvarslöshet och hänsynslösa självsvåld och rovdrift mot naturen. I princip är alla stora däggdjursarter hotade med utrotning, och till och med insekterna, livsviktiga för hela det globala ekosystemet, är i utdöende – bara i Tyskland har de minskat med 75%, och redan Einstein påpekade, att utan de pollinerande insekterna, främst bina, kan människan inte överleva.

Det regnade även den sista dagen, men jag lyckades med en sista rundvandring i staden i beslöjat solsken innan regnet kom och lyckades till och med ta några bilder.

Hemresan blev en svår påfrestning för nerverna. Från Verona till Innsbruck var allt frid och fröjd, och jag gottade mig i läsningen av Khalil Gibran i en samlingsvolym om tolv av hans böcker i sammanlagt drygt 1000 sidor. Väntsalen i Innsbruck var bekväm, det var bara att fortsätta läsa tills 12-timmarsståget till Hamburg kom. Som resällskap fick jag en förtjusande ung dam som var tyska och hette Friederike men talade flytande engelska med amerikansk accent, då hon gått på High School i Amerika, så att jag först misstog henne för en amerikanska, men hon var hemma från Hannover, där hon sedan steg av. Vi hade en lugn natt tillsammans.

Men tåget blev försenat. 45 minuter för sent kom det fram till Hamburg, ankomsttiden var 8.44, mitt anslutningståg till Köpenhamn var 9.27, men vi ankom till Hamburg precis 9.27. Många skulle med Köpenhamnståget, rusningen blev febril men inte panikartad, och alla kom med i sista minuten.

På båten kunde jag förnya mitt förråd av whisky och *Jägermeister*, men dessutom fann jag en *Gefundenes Fressen* som jag aldrig kunnat motstå, nämligen en hel liter *Drambuie* för under 200 danska kronor. Från Verona hade jag dessutom min obligatoriska *Sambuca* och de två vinflaskorna från Alberto, så jag hade nu 6 fulla flaskor att bära på. Det gick bra när man tänkte på innehållet.

Jag hade turen att finna tåget vidare till Göteborg omedelbart på stationen i Köpenhamn. Återigen motsvarade avgångstiden ankomsttiden exakt, men detta tåg blev ett problemtåg.

För det första var det överfullt. Folk fick trängas i korridorerna, vilket är mycket ovanligt för Öresundståg, som Anders Karlsson konstaterade, som hamnade på samma tåg som pendlare mellan Göteborg och Halmstad, en kollega från Tidskriftsverkstan, som varit med om att starta tidskrifter i Moskva mitt under krisen 1993 när Vita Huset belägrades och sköts sönder och samman – han hade aldrig tidigare upplevt en sådan rush på sitt vanliga Öresundståg.

Men det uppstod problem i Falkenberg. En växel upphörde att fungera. Vi fick vänta i 45 minuter. Inte nog med det. På grund av förseningen beslöt ledningen att tåget inte skulle fara längre än till Kungsbacka och där vända tillbaka söderut, så att alla tågets passagerare måste fortsätta till Göteborg med pendeltåg. Det sattes in extra bussar då det var så extremt mycket passagerare just den här gången.

Vi ankom till Göteborg två timmar för sent. Jag hade missat mitt möte med Göteborgs Skrivarsällskap men cyklade ändå ner till Oscars efter att jag kommit i ordning och fann alla kvar men i beredskap att ge sig av – hem till Ingrid för ett glas vin. Det blev därför en mycket lyckad kväll. Vi var sex som deltog, och vi pratade mest beundrande om Evert Taube. Det blev ett mycket positivt välkomnande hem tillbaka till Göteborg.

18-26.4.2019

Göteborg den 4 augusti 2019